

ประติมากรรมชนเผ่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้: แนวคิดสัญศาสตร์และคติชนวิทยาสู่การนำเสนอภาพตัวแทนในศิลปะร่วมสมัย

บัญชา คุรสมาคม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิยม วงศ์พงษ์คำ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิโชค มุกดามณี

คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Tribal Sculpture Southern Lao People's Democratic Republic: Concepts of semiotics and folklore towards the presentation of representative images in contemporary art

Bancha Kuonsamakhom

Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University, Thailand

Niyom Wongphongkham

Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University, Thailand

Vichoke Mukdamanee

Faculty of Painting Sculpture and Graphic Art, Silpakorn University, Thailand

Article Info : Research Article

Article History : Received 07 March 2024

: Revised 24 March 2024

: Accepted 25 March 2024

Corresponding Author : Bancha Kuonsamakhom

E-mail Address : bankou@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “ประติมากรรมชนเผ่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้ : รูปแบบ ภูมิปัญญา และสุนทรียภาพสู่การสร้างสรรคประติมากรรมร่วมสมัย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัญศาสตร์และคติชนในประติมากรรมชนเผ่าประติมากรรมชนเผ่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและนำมาเป็นกรอบแนวคิดสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยในประเด็นการสำรวจอัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการวิพากษ์สังคม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีกลุ่มเป้าหมายคือชนเผ่ากะตู่บ้านกันตอนใหม่ แขวงเซกอง 15 คน เครื่องมือได้แก่การสังเกต การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดสัญศาสตร์ของโซซูร์และคติชนวิทยาของเวสฮิลล์ ผลการศึกษาพบว่าประติมากรรม

ชนเผ่าเป็นวัตถุคติชนที่สะท้อนพลวัตสังคม มีบทบาทตามความเชื่อวิญญาณนิยม สอดคล้องกับโซซูร์ที่เปรียบประติมากรรมเป็นหน่วยไวยากรณ์สื่อความหมายโดยรูปทรงและเรื่องราวจะมีความหมายสมบูรณ์เมื่อเชื่อมโยงกับบริบทพิธีกรรม ผู้คน และชุมชน ส่งอิทธิพลต่อ “การสร้างสรรคศิลป์ประร่วมสมัยด้วยกระบวนการทางมานุษยวิทยา” ซึ่งสอดคล้องกับเวสฮิลล์ที่กล่าวว่า “คติชนของวัฒนธรรมท้องถิ่นคือสิ่งที่ผลักดันศิลปประร่วมสมัยมาตลอด” จากการสื่อสารมโนทัศน์ของชนเผ่าที่หลากหลายวัฒนธรรมซึ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชาติเป็นการรักษาอัตลักษณ์ในระดับมโนทัศน์เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ จึงทำให้ชนเผ่าต้องปรับตัวการดำรงอยู่ของประติมากรรมจึงเป็นการดำรงรักษาอัตลักษณ์ที่หลากหลายของบรรดาชนเผ่าโดยประติมากรรมและพิธีกรรมเป็นการนำภูมิปัญญาคติชนมาปรากฏเป็นการแสดงอัตลักษณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ปัจจุบันพิธีกรรมเป็นการนำเสนอภาพตัวแทนของชนเผ่าที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้การปรับตัวสร้างความหมายและหน้าที่ใหม่ให้แก่ประติมากรรมที่ซ้อนทับความเชื่อดั้งเดิม ดังนั้นการนำเสนอประติมากรรมสู่ศิลปประร่วมสมัยจึงต้องให้ความสำคัญกับบริบทสื่อความหมาย

คำสำคัญ : ประติมากรรมชนเผ่า, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้, ศัญศาสตร์, คติชน, ศิลปะร่วมสมัย

Abstract

This article is part of the research on “Tribal Sculpture Southern Lao People's Democratic Republic: Style, Wisdom, and Aesthetics towards the Creation of Contemporary Sculpture” aims to study semiotics and folklore in tribal sculpture of Lao PDR. and used as a framework for creative contemporary art on the issue of identity exploration. Cultural diversity and social criticism Use qualitative research methods. The target group is the Katu Ban Kan Don Mai tribe, Sekong Subdistrict. Three types of interviews are used in research: unstructured, structured, and observational. The data were analyzed using the concepts of Saussure's semiotics and Westhill's folklore. The study found that tribal sculptures are folklore objects that reflect social dynamics. Play a role according to spiritualism beliefs This is consistent with Saussure's comparison of sculpture as a grammatical unit of meaning. The shapes and stories have full meaning when connected to the context of rituals, people, and communities, influencing “Creating contemporary art through anthropological processes,” which is consistent with West Hill saying “The folklore of local cultures has always been the driving force of contemporary art.” which is affected by changes in the culture of nation-states It

preserves identity at the conceptual level. to cope with social change politics and economics Therefore, the tribe had to adapt. The existence of the sculpture thus preserves the diverse identities of the tribes. The sculptures and rituals bring out folk wisdom to express identity in various forms. Today's rituals are a visual representation of the tribes affected by the changes. As a result, the adjustments created new meanings and functions for the sculptures that overlapped traditional beliefs. Therefore, introducing sculpture into contemporary art must pay attention to the interpretive context.

Keywords : Tribal Sculpture, Southern Lao People's Democratic Republic, Semiotics, Folklore, Contemporary art

บทนำ

ประติมากรรมชนเผ่า (tribal sculpture) หรือศิลปะอานารายชน (primitive art) เป็นหนึ่งของจุดอ้างอิงสำคัญในประวัติศาสตร์ที่ศิลปินหัวก้าวหน้า (avant-garde) สร้างสรรค์ศิลปะสมัยใหม่ (Modern Art) ให้พ้นไปจากศิลปะตามชนบ จุดประกายรูปแบบความงามที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณ ความเรียบง่าย ให้ความสำคัญกับพหุวัฒนธรรมและต่อเนื่องไปสู่ประเด็นอันเข้มข้นในปัจจุบัน (Borysovyh, O. V. Chaiuk, T. A. & Karpova, K. S., 2020) แรงบันดาลใจของศิลปะชนเผ่าจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่รูปแบบความงามแบบไร้เดียงสา (naive art) อย่างที่ศิลปินสมัยใหม่และนักสุนทรียศาสตร์เชิดชู บริบทประวัติศาสตร์มันเต็มไปด้วยเรื่องราวที่ไม่มีใครอยากพูดถึง เช่น การยึดครอง การพลัดถิ่น การเปลี่ยนสถานะหน้าที่กีดกันและแบ่งลำดับชั้น โดยเฉพาะทัศนคติหรือความรู้สึกที่มาจากถูกดัดสนให้เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนของผู้ที่มีเชื้อสายด้อยทางสายเลือด (สีผิว) และความเชื่อ (สติปัญญา) ที่โลกสมัยใหม่กดทับไว้

(Rigg, J., 2020) (Forsyth, T. & Michaud, J., 2011)

ผลต่อเนื่องที่ยังเกิดขึ้นในวงการศิลปะเกี่ยวกับการศึกษาศิลปะของคนชายขอบได้นำไปสู่ประเด็นในการอภิปรายแง่มุมการต่อต้านความเป็นศูนย์กลางของตะวันตกที่ควบคุมการเมืองเศรษฐกิจจนถึงรสนิยมทางความงาม (Abraham, C., 2021) เราตระหนักว่าปัญหาด้านสังคมที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งด้านเชื้อชาติสีผิวภาษายังมิได้หายไปจากสังคมที่เรียกตนเองว่าโลกาภิวัตน์ การนำเสนอศิลปะของท้องถิ่นจึงพัฒนาไปสู่การแสดงออกทางสัญลักษณ์ของการเรียกร้องความเสมอภาค ความไม่เท่าเทียม ที่ยังปรากฏอยู่ในทุกสังคม ศิลปินร่วมสมัยของเอเชียจึงมีเป้าหมายร่วมกันมากกว่าภูมิภาคนิยม แต่เป็นการแสดงออกทางสัญลักษณ์ถึงสิทธิพื้นฐาน เสรีภาพ ความเท่าเทียม ค้นหาความจริงบนพื้นฐานของศีลธรรม โดยมุ่งเน้นไปที่การวิพากษ์ความเป็นจริงทางสังคมที่สะท้อนถึงความยากจนและความอยุติธรรม (Turner, C., 2004)

อย่างไรก็ตาม งานศึกษาประติมากรรมชนเผ่าในอดีตส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับความงามด้านรูปแบบเป็นหลัก โดยขาดการเข้าใจเนื้อหาที่ลึกซึ้งในบริบทสังคมวัฒนธรรม บทความนี้จึงมุ่งศึกษาประติมากรรมชนเผ่าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้ด้วยแนวคิดสัญศาสตร์และคติชนวิทยา เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการสื่อสารและสร้างความหมายในประเด็นการสำรวจอัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการวิพากษ์สังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อถอดรหัสภาษาสัญลักษณ์ของประติมากรรมเหล่านี้ผ่านการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เชิงสัญศาสตร์ ซึ่งเป็น "ทฤษฎีที่ในการทำความเข้าใจศิลปะร่วมสมัยที่ นักคิดให้ความสนใจเรื่อง วัฒนธรรมอุดมการณ์ จิตใต้สำนึกและการใช้สัญลักษณ์ เส้นแบ่งระหว่างศิลปะชั้นสูงและชั้นต่ำ" (สุ ปรารงค์ จันทวานิช, 2565) และความเข้าใจว่าศิลปะร่วม

สมัยจะนำมรดกอันยาวนานของประติมากรรมชนเผ่ามาใช้เพื่อแสวงหาแนวทางสร้างสรรค์เพื่อสะท้อนความจริงและความเป็นไปของสังคมร่วมสมัย

ผลลัพธ์ที่คาดหวังของการศึกษานี้ได้แก่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความหมายเชิงสัญลักษณ์ของประติมากรรมชนเผ่าในลาวตอนใต้และความเกี่ยวข้องกับศิลปะร่วมสมัย ด้วยการเชื่อมช่องว่างระหว่างประเพณีโบราณและการแสดงออกทางศิลปะร่วมสมัย การศึกษานี้หวังว่าจะมีส่วนช่วยให้เกิดความซาบซึ้งในศิลปะร่วมสมัยในภูมิภาคที่กว้างขึ้นของวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเน้นย้ำถึงความหลากหลายของแหล่งอารยธรรมของภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงผ่านประติมากรรมชนเผ่าในฐานะแหล่งที่มาของแรงบันดาลใจและเป็นแนวทางในการแสดงออกทางวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ประติมากรรมชนเผ่ากษัตริย์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้ผ่านแนวคิดสัญศาสตร์ของโซซูร์ ทำความเข้าใจความหมายและบทบาทในบริบทความเชื่อ พิธีกรรม และวิถีชีวิต สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลง
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านคติชนวิทยาผ่านประติมากรรมชนเผ่าสู่การตีความสัญลักษณ์และการนำเสนอเนื้อหาใหม่ ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยของเวสฮิลล์ ที่เน้นสะท้อน

ประเด็นสังคม วัฒนธรรม และการเมือง การสร้างความตระหนักรู้และเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมร่วมสมัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

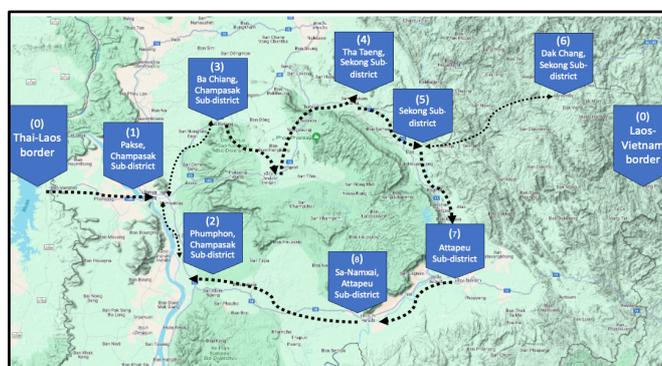
1.1 ประติมากรรมชนเผ่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้ พื้นที่ศึกษาแบบเจาะจงในเผ่ากะตู่ บ้านก้นดอนใหม่ แขวงเซกอง ซึ่งเป็นหนึ่งใน 3 พื้นที่ศึกษาหลักของการวิจัยภาคสนามในพื้นที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บริบทที่เกี่ยวข้องได้แก่ ประวัติความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน การอพยพเคลื่อนย้ายของผู้คน พื้นที่ ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมของพัฒนาการทางสังคมชนเผ่า ความเชื่อและวัฒนธรรม

1.2 รูปแบบ ภูมิปัญญาและสุนทรียภาพของงานประติมากรรมชนเผ่า ได้แก่ ลักษณะทางโครงสร้าง เรื่องราว รูปทรง การจัดวาง ระบบสัญลักษณ์ที่มีความหมายต่อสังคมชนเผ่า ความเชื่อ ความสัมพันธ์กับสังคมชนเผ่า การสั่งสอนทางสังคม วัฒนธรรมที่มีอยู่ในงานประติมากรรมชนเผ่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้ในปัจจุบัน

1.3 แนวความคิดเกี่ยวกับศิลปะศิลปะชนเผ่าและกระบวนการทำให้เป็นศิลปะร่วมสมัย

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาเอกสาร สืบค้นงานวิจัยและการให้คำสัมภาษณ์ผู้ที่เคยทำวิจัยในพื้นที่ลาวตอนใต้ เป็นขอบเขตทางพื้นที่ สู่การปฏิบัติงานภาคสนาม การเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ในพื้นที่ที่มีผลงานหรือผู้รู้ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสร้างประติมากรรม ชาวชนเผ่าในเผ่าที่มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ที่พบประติมากรรม สรุปลงเป็นเส้นทางสำรวจจำนวน 8 พื้นที่ เริ่มจาก ช่องเม็ก ตลาดชายแดนไทย-ลาวในประเทศไทย ไปยัง ปากเซในแขวงจำปาสัก ปะทุมพอนในแขวงจำปาสัก บาเจียงในแขวงจำปาสัก ท่าแดงในแขวงเซกอง ภายในตัวเมืองในแขวงเซกอง เมืองดักจิ้งในแขวงเซกอง เมืองภูวงแขวงอัตตะปือและเมืองสะหนามไซในแขวงอัตตะปือ

ภาพประกอบที่ 1 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาจากการค้นคว้า

Figure 1 The research's study area's

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสำรวจ ใช้สำหรับการสำรวจภาคสนามครอบคลุมด้านภูมิศาสตร์กายภาพ ด้านสังคม ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

3.2 แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง เพื่อให้ง่ายต่อการจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ เช่น ข้อมูลผู้ให้ข้อมูล บริบททั่วไป สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ความเป็นมา บทบาท ความสำคัญ และปัญหา ใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ไม่จำกัดคำตอบ ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ใช้กับกลุ่มผู้รู้

3.3 แบบการสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตชนิดมีส่วนร่วม ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอด แบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยสังเกตสภาพแวดล้อม ทรัพยากร วัฒนธรรม และกิจกรรมการอนุรักษ์จากภายนอก การสนทนากลุ่มช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง สามารถซักถามเจาะลึก ได้ข้อมูลใหม่ โดยกำหนดกลุ่ม 3-5 คน

4. ขั้นตอนการวิจัย

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย ครอบคลุม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และสามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างครบถ้วน การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย การศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วย การสำรวจภาคสนาม ครอบคลุมด้านภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สังเกตสภาพทั่วไป การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์และได้ข้อมูลเชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดย ผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ซักถาม สังเกต และบันทึกข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์แบบใช้ทฤษฎีโดยจำแนกข้อมูลตามความเหมาะสม เช่น คำสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ชนิดของเหตุการณ์ ระยะเวลา และสภาพแวดล้อม พิจารณาความสม่ำเสมอของการเกิดข้อมูลชนิดต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการอธิบายเหตุผลของคำสัมภาษณ์

2) การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูลซึ่งเป็นการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบคำสัมภาษณ์ต่าง ๆ เช่น ผู้วิจัยสังเกตการณ์หลาย ๆ คำตอบและเหตุการณ์ จำแนกข้อมูลในเหตุการณ์นั้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อศึกษาความสัมพันธ์

4.3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

5. กรอบแนวคิด

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการทำความเข้าใจความหมายและบทบาทของประติมากรรมชนเผ่าในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของลาวใต้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์และแนวคิดทางคติชนวิทยาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ทฤษฎีสัญศาสตร์ช่วยให้เข้าใจกระบวนการสร้างความหมายของสัญลักษณ์ในประติมากรรมชนเผ่า ทั้งในแง่ของสัญลักษณ์ที่มี

ลักษณะเป็นสากล (primitive mind) และสัญลักษณ์ที่มีการปรับเปลี่ยน (difference) ตามความซับซ้อนของสังคมและการเมือง (Saussure, F. de, & Baskin, W. (Trans.), 2011) ในขณะที่แนวคิดทางคติชนวิทยาช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประติมากรรมชนเผ่ากับวิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรมของชุมชน (Dundes, A., 1966)

การศึกษานี้ให้ความสำคัญกับบริบททางประวัติศาสตร์ในสองช่วงระยะเวลา ได้แก่ ความหมายดั้งเดิมของประติมากรรมชนเผ่าในอดีต (ยุคโบราณถึงยุคอาณาจักร) และความหมายในปัจจุบัน (ยุคอาณานิคมถึงยุคปัจจุบัน) โดยเชื่อมโยงกับการอพยพเคลื่อนย้ายประชากรของกลุ่มชนเผ่าในช่วงสร้างรัฐชาติ หลังสงครามอินโดจีน และในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของชนเผ่า รวมถึงการสืบทอดและการให้ความหมายใหม่แก่ประติมากรรม (Rigg, J., 2020) (Forsyth, T. & Michaud, J., 2011) ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมกับการสื่อสารความหมายของประติมากรรมชนเผ่า โดยมุ่งเน้นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดประติมากรรมชนเผ่าในลาวใต้ ได้แก่ แขวงเซกองและแขวงจำปาสัก (บัญชา ควรสมาคม, 2565) การศึกษาจะจำแนกกลุ่มประติมากรรมตามลักษณะการสืบทอดและการให้ความหมาย เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างในการสื่อสารความหมายของแต่ละกลุ่ม การศึกษานี้จะวิเคราะห์เปรียบเทียบอิทธิพลของประติมากรรมชนเผ่าต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นสุนทรียศาสตร์ของความเรียบง่าย ความลึกลับ และจิตวิญญาณ ไป

จนถึง ยุคหลังสมัยใหม่ หรือ ในยุคศิลปะร่วมสมัย ที่นำประติมากรรมชนเผ่ามาใช้เพื่อต่อต้านความงามแบบศูนย์กลางของตะวันตกและแสวงหาแนวทางใหม่ในการแสดงออก รวมถึงการแสวงหาความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านการนำเสนอประติมากรรมชนเผ่าในศิลปะร่วมสมัย ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้ คือ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความหมายและบทบาทของประติมากรรมชนเผ่าในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงอิทธิพลของประติมากรรมชนเผ่าต่อการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัย ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการทำความเข้าใจและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชนเผ่าในลาวใต้

โดยบทความนี้เลือกนำเสนอ “พื้นที่ศึกษาแบบเจาะจงเผ่ากะตู่ บ้านก้นดอนใหม่ แขวงเซกอง” เป็นหนึ่งข้อสรุปใน 3 พื้นที่ศึกษาหลักของการวิจัยภาคสนามในพื้นที่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้ ได้แก่

กลุ่ม 1a ประติมากรรมชนเผ่าที่สืบทอดโดยการทำให้เป็นงานหัตถกรรม เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก

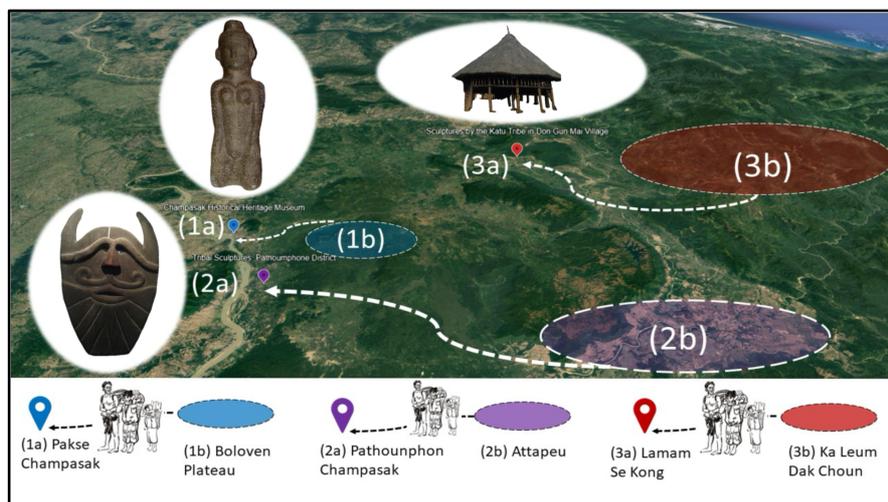
กลุ่ม 2a ประติมากรรมชนเผ่าที่ได้รับการอนุรักษ์ในฐานะเอกลักษณ์ของลาวใต้ พิพิธภัณฑสถานจำปาสัก

กลุ่ม 3a ประติมากรรมชนเผ่าที่สืบทอดโดยการรื้อฟื้น บ้านก้นดอนใหม่ ท่าแตง แขวงเซกอง

โดยพื้นที่ทั้งสามแหล่งได้รับการยอมรับจากผู้รู้ วัฒน กิจบำรุง, ท้าวพมมา น้อยคุณสะหวัน (สัมภาษณ์ : 5 ธันวาคม 2552)

พื้นที่พบประติมากรรมและช่างแกะสลัก
ที่สามารถเป็นตัวแทนของประติมากรรม

ชนเผ่าลาวที่มีความเหนียวแน่นของการสืบทอด
ประติมากรรมแบบดั้งเดิมมากที่สุด

ภาพประกอบที่ 2 พื้นที่ค้นพบประติมากรรมชนเผ่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้

Figure 2 Site of Tribal sculptures discovered in the Southern PDR of Laos.

ผลการวิจัย

1. สัจศาสตร์ของซูโซร์ ความหมายและบทบาทในบริบทความเชื่อ พิธีกรรม และวิถีชีวิต สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงที่ปรากฏในประติมากรรมชนเผ่าชนเผ่ากะตู่ บ้านกันดอนใหม่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้

ผลการวิจัยตอนนี้โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจความหมายและบทบาทของประติมากรรมในบริบทของความเชื่อ พิธีกรรม และวิถีชีวิตของชนเผ่า สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของชนเผ่าในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง

สัจศาสตร์ในงานประติมากรรมชนเผ่า คือ ผลรวมของการสื่อสารความหมายทางสังคมที่ปรากฏในรูปสัญลักษณ์คือประติมากรรม และ ความหมายสัญลักษณ์คือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อสภาพแวดล้อม การสั่งสอนทางสังคมผ่านพิธีกรรม

ของชนเผ่ากะตู่ การศึกษาประติมากรรมชนเผ่ากะตู่ บ้านกันดอนใหม่ แขวงเซกอง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้ ในฐานะสัญลักษณ์ (sign) ตามแนวคิดสัจศาสตร์ของ Ferdinand de Saussure (Saussure, F. de, & Baskin, W. (Trans.), 2011) พบว่า ประติมากรรมเหล่านี้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ รูปสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ (signifier) อันได้แก่ รูปทรงและลวดลายที่แกะสลักอยู่หอกวนและบริเวณหอกวนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมแบ่งฮีด (บูชาฮุกควาย) ซึ่งปรากฏเป็นรูปคน สัตว์

ต่าง ๆ ตามความเชื่อและสภาพแวดล้อมของชุมชน และความหมายสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ (signified) ซึ่งเป็นความหมายที่ชาวบ้านเผ่ากะตุให้แก่รูปสลักเหล่านั้น อันสะท้อนเรื่องราวตามคติชนความเชื่อดั้งเดิมของพวกเขา เช่น นิทานเรื่องการกำเนิดโลกของชนเผ่า เรื่องเล่าของบรรพบุรุษ หรืออิทธิฤทธิ์ของเจ้าก๊กเจ้าเหล่า (ตัวแทนของบรรดาชนเผ่า) เป็นต้น

จากการสำรวจพื้นที่ ภาคสนามพบว่า ชุมชนบ้านกันดอนใหม่ ของชาวเผ่ากะตุ เป็นหมู่บ้านที่เพิ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานในช่วงปี ค.ศ. 1995-1996 จากเขตภูเขาทุรกันดารของเมืองกะลิม เนื่องด้วยความต้องการของคนในชุมชนเองที่จะรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของตน พวกเขาจึงร่วมแรงร่วมใจกันสร้าง "หอกลอน" หรือศาลากลางบ้านขนาดใหญ่ขึ้นมาในปี ค.ศ. 2001 โดยระดมทุนและวัสดุจากสมาชิกทุกคนช่วยกันแกะสลักประติมากรรมประดับตกแต่งอาคารด้วยเครื่องมือพื้นบ้าน เช่น มีดพร้า ขวาน ตามแบบแผนที่สืบทอดกันมา ซึ่งรูปแกะสลักหลัก ๆ จะเป็นรูปคนและสัตว์ตามความเชื่อ บางส่วนก็เป็นการสลักไปตามจินตนาการและความพึงพอใจของผู้แกะสลักเอง

ความสัมพันธ์ ระหว่างรูปแกะสลัก (สัญลักษณ์) และความหมายที่ชาวบ้านให้ (สัญลักษณ์) เป็นไปในลักษณะที่ Saussure เรียกว่า "arbitrary" หรือไม่เป็นไปตามหลักการ กล่าวคือความหมายเหล่านั้นถูกกำหนดขึ้นตามประสบการณ์เฉพาะของช่างแกะสลักชนเผ่ากะตุเอง ความหมายไม่จำเป็นต้องเกิดก่อนกระบวนการสร้างประติมากรรม หากแต่เป็นการให้ความหมายขึ้น

ภายหลังโดยคนในชุมชน เพื่อสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวในตำนานและความทรงจำร่วมกันของคนในชุมชน แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า ในการศึกษาทำความเข้าใจประติมากรรมของชุมชนกะตุ โดยพิจารณาทั้งสองส่วน ทั้งตัวรูปแกะสลัก (สัญลักษณ์) และความหมายที่ผู้คนให้กับมัน (สัญลักษณ์) ควบคู่กันไป โดยตระหนักว่าความหมายที่มีมาตามความเชื่อดั้งเดิมและความหมายที่ไม่ได้ฝังตัวมาพร้อมกับจารีตตั้งแต่แรก แต่ถูกสร้างขึ้นและตีความภายในบริบทวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์นี้เอง

นอกจากการสื่อความหมายแล้ว ประติมากรรมของหมู่บ้านกะตุยังทำหน้าที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและกระบวนการปรับตัวของชุมชนภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการอพยพหนีภัยสงครามในอดีต การเข้ามาจัดระเบียบของอำนาจรัฐ ไปจนถึงกระแสเศรษฐกิจใหม่ที่เข้ามาพร้อมนโยบายเปิดเสรี การผลิตสร้างงานประติมากรรมขึ้นมา จึงเป็นการแสดงความพยายามในการยืนยันและดำรงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ของตน รักษาคติชนความเชื่อดั้งเดิมของชุมชน แม้จะต้องปรับตัวอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมและบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากก็ตาม โดยเปลี่ยนจากการอยู่แบบชุมชนบนที่สูงอย่างโดดเดี่ยว มาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมพหุวัฒนธรรมในเขตที่ราบลุ่มใกล้ตัวเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากคำบอกเล่าของชาวบ้านพบว่า ชุมชนกะตุบ้านกันดอนใหม่นั้นมีสำนักร่วมในการเชื่อมโยงตนเองกับเผ่ากะตุในประเทศเวียดนามซึ่งพวกเขามองว่ามีความเจริญรุ่งเรือง

กว่าตนเองจึงได้รับการขนานนามว่าเป็น “กะตุต่ำ” (Low Katu) ในขณะที่กะตุเวียดนามคือ “กะตุสูง” ดังนั้นการสร้างประติมากรรมหอกวนที่ยิ่งใหญ่ในลักษณะตามแบบแผนดั้งเดิมของชาวกะตุ จึงเป็นความพยายามเชื่อมโยงและยกระดับภาพลักษณ์ของชุมชนตนให้ทัดเทียมกับชาวกะตุในแผ่นดินใหญ่ ยิ่งไปกว่านั้นภายในเขตพื้นที่หอกวนที่มีประติมากรรมเหล่านี้ ชาวกะตุบ้านกันดอนใหม่ยังสามารถใช้ประกอบสร้างอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลภายนอกทั้งนักท่องเที่ยว หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่รัฐให้ปฏิบัติตามความเชื่อ จารีต ประเพณีของชุมชน เช่น การเข้าออกหมู่บ้าน การเคารพพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และข้อห้ามต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การผัดผี” จะมีบทลงโทษที่รุนแรงตามธรรมเนียมโบราณ นั่นคือ “การเสียควาย” หรือจ่ายค่าปรับเป็นมูลค่าเทียบเท่าควายให้แก่ชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจของชนเผ่าที่ยังคงดำรงอยู่ ผ่านกลไกของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีประติมากรรมปรากฏเป็นสัญลักษณ์ ความเชื่อ และจารีตที่ผูกโยงกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าการมีพื้นที่พิธีกรรม

อันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีประติมากรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญได้กลายเป็นยุทธวิธีทางสังคมของชนเผ่ากะตุในการยืนยันความเข้มแข็งของอัตลักษณ์และวิถีชีวิตวัฒนธรรมของตน ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงและสิ่งนี้ทำให้ชุมชนกะตุมีความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นและมีศักดิ์ศรีไม่น้อยหน้ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในพื้นที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การประยุกต์ทฤษฎีสัญศาสตร์ของ Saussure (Saussure, F. de, & Baskin, W. (Trans.), 2011) มาใช้ในการวิเคราะห์ประติมากรรมชนเผ่ากะตุช่วยให้เข้าใจได้ว่า ความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ มีได้อยู่ที่เนื้อไม้และรูปแกะสลักเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังมาจากการให้ความหมายโดยคนในท้องถิ่นเอง ซึ่งสัมพันธ์กับคติชนและความทรงจำร่วมของคนในชุมชน ความหมายและคุณค่าเหล่านี้มีลักษณะพลวัตเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทสังคมและการปรับตัวของผู้คน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือยืนยันอัตลักษณ์และรักษาวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่

2. คติชนในประติมากรรมชนเผ่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้ องค์กรความรู้ด้านคติชน วิทยาสู่การตีความสัญลักษณ์และการนำเสนอเนื้อหาใหม่ ตามแนวคิดการสร้างสรรคผลงานศิลปะร่วมสมัยของเวสฮิลล์

อิทธิพลของคติชนที่มีต่อการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยคือ “การสื่อสารเรื่องราวและอัตลักษณ์ของกลุ่มคนในวัฒนธรรมย่อย” เช่น “จิตใต้สำนึก ความคิด ความเชื่อของคนชนเผ่าในฐานะกลุ่มคนชายขอบ” เป็นการตีความสัญลักษณ์

และ “การนำเสนอเนื้อหาใหม่ ที่เน้นการทำความเข้าใจบริบทของสังคม ความสมดุลระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมร่วมสมัย” (Hill, W., 2015) การฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมโดยมีหอกวนเป็นจุดศูนย์กลางและมี

ประติมากรรมตกแต่ง สร้างพื้นที่พิธีกรรมของชนเผ่ากะตุในบ้านกันตอนใหม่ แขวงเซกอง ปัจจัยที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงการปกครองและโลกาภิวัตน์สามารถวิเคราะห์และตีความได้ดังนี้

2.1 โครงสร้างและการวิเคราะห์ โครงสร้างทางกายภาพและผังของหมู่บ้าน ที่มีบ้านล้อมรอบหอกวนสะท้อนถึงโลกทัศน์ดั้งเดิมและโครงสร้างทางสังคมของชนเผ่ากะตุ หอกวนทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลางให้สมาชิกในชุมชนมารวมกัน ประกอบพิธีกรรม และรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพวกเขา ประติมากรรมตกแต่งบนหอกวนสามารถศึกษาได้ในฐานะการแสดงออกทางคติชนที่สื่อถึงความเชื่อ ค่านิยม และจิตสำนึกร่วมของชนเผ่ากะตุ

2.2 โลกทัศน์และอัตลักษณ์ ความพยายามของชนเผ่ากะตุในการฟื้นฟูและรักษารูปแบบสถาปัตยกรรมและประติมากรรมดั้งเดิมของพวกเขา แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาที่จะยืนยันอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และเชื่อมโยงกับรากเหง้าบรรพบุรุษของพวกเขา หอกวนและองค์ประกอบตกแต่งต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ของโลกทัศน์ของชนเผ่ากะตุ ซึ่งมีรากฐานอย่างลึกซึ้งในความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษและความสำคัญของความสามัคคีในชุมชน เรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดผ่านประติมากรรม เช่น สัตว์ที่เคารพสภาพแวดล้อมโบราณ และความยากลำบากที่ชนเผ่ากะตุเผชิญสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ร่วมและคุณค่าทางวัฒนธรรมของพวกเขา

2.3 สัญลักษณ์และจิตใจ ประติมากรรมที่ตกแต่งหอกวนสามารถวิเคราะห์ได้ในฐานะตัวแทน

เชิงสัญลักษณ์ของจิตไร้สำนึกร่วมของชนเผ่ากะตุ การสร้างและจัดแสดงประติมากรรมเหล่านี้เป็นวิธีการเสริมพลังทางจิตใจและสังคม ช่วยให้ชุมชนภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนและรักษาความเชื่อดั้งเดิมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สร้างขึ้นโดยหอกวนและประติมากรรมโดยรอบ เสริมสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน และให้พื้นที่สำหรับพวกเขาในการแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเป็นตัวของตัวเอง นิทานของ “กะตุต่ำ” และ “กะตุสูง” สามารถตีความได้ว่าเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์ร่วมของชนเผ่ากะตุ และความปรารถนาที่จะเอาชนะความเสียเปรียบที่พวกเขาได้รับรู้ การฟื้นฟูหอกวนและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น “พิธีแปงฮีต” สามารถมองได้ว่าเป็นวิธีที่ชนเผ่ากะตุของบ้านกันตอนใหม่ใช้เพื่อเรียกร้องมรดกทางวัฒนธรรมของตน และยืนยันอัตลักษณ์ของตนท่ามกลางความท้าทาย ทางประวัติศาสตร์และสังคม

ค่านิยมของชนเผ่ายังสะท้อนในเรื่องราวนิทานเรื่อง “การสร้างโลก” ของชนเผ่ากะตุต่ำ เป็นเรื่องราวการกำเนิดของมนุษย์และการจัดระเบียบทางสังคมของชนเผ่ากะตุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์และความเชื่อของชนเผ่านี้ได้เป็นอย่างดี สามารถวิเคราะห์เนื้อหาของนิทานได้ดังนี้

1. การเกิดขึ้นของจักรวาล เป็นการอธิบายกำเนิดของโลกและสรรพสิ่งตามความเชื่อของชนเผ่ากะตุ โดยกล่าวว่าในยุคเริ่มแรกนั้น ผีฟ้าหรือผีแถนได้สร้างโลก ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และมนุษย์ขึ้นมา แต่ต่อมาก็บันดาลให้เกิดกาลอวสาน (mangi time) ทำให้ทุกสิ่งดับสูญไปเหลือรอด

เพียงผู้หญิงหนึ่งคนกับสุนัขหนึ่งตัว ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของมนุษย์รุ่นหลัง การที่ผู้หญิงและสุนัขเป็นสิ่งมีชีวิตที่รอดชีวิตจากหายนะ อาจสะท้อนความสำคัญและความผูกพันใกล้ชิดระหว่างมนุษย์กับสุนัขในฐานะสัตว์เลี้ยงที่สำคัญของชนเผ่านี้

2. กำเนิดมนุษย์ เป็นเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับสุนัข ซึ่งใช้ชีวิตร่วมกันฉันท์สามีภรรยา จนกระทั่งมีลูกชายด้วยกัน ในเนื้อหาได้อธิบายว่าสุนัขต้องพำนักและทำงานอยู่ที่ไร่นา ในขณะที่ผู้หญิงอยู่บ้านดูแลลูก ทำให้ลูกชายไม่เคยพบหน้าพ่อที่เป็นสุนัข วันหนึ่งลูกชายจึงไปพบพ่อที่ไร่และไม่รู้ว่ามันเป็นพ่อของตัวเอง เมื่อลูกสุนัขเข้ามาเคล้าเคลีย เขาจึงหงุดหงิดและทุบตีสุนัขจนตาย การที่ลูกฆ่าพ่อตัวเองโดยไม่ตั้งใจนั้น อาจเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงการละเมิดข้อห้าม (taboo) หรือการขัดต่อบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งนำไปสู่การแยกจากกันระหว่างแม่กับลูกในเวลาต่อมา

3. กำเนิดวัฒนธรรม หลังจากที่ถูกสุนัขฆ่าตาย ผู้หญิงต้องเลี้ยงดูลูกชายเพียงลำพังทำให้เกิดความขาดแคลนอาหาร จึงตัดสินใจให้แยกย้ายกันไปตั้งถิ่นฐานใหม่คนละทิศทาง โดยผู้หญิงส่งลูกชายให้หาหญิงชื่อ “สะโปย” เป็นคู่ครองแล้วสร้างครอบครัว ทำไร่นา มีลูกหลานสืบเชื้อสายต่อไป ทว่าภายหลังปรากฏว่าลูกชายได้ไปพบและแต่งงานกับแม่ของตนเองโดยไม่รู้ตัว สะท้อนถึงการละเมิดข้อห้ามและการถือครองกันเองในหมู่ญาติ (incest) ซึ่งอาจเป็นที่มาของความเชื่อเรื่องความบาปและโชคร้ายของลูกหลานรุ่นต่อมา

4. การแบ่งชนชั้น เมื่อลูกหลานเพิ่มจำนวนมากขึ้น เกิดความแตกต่างทางความสามารถและฐานะระหว่างผู้คน จึงมีการ

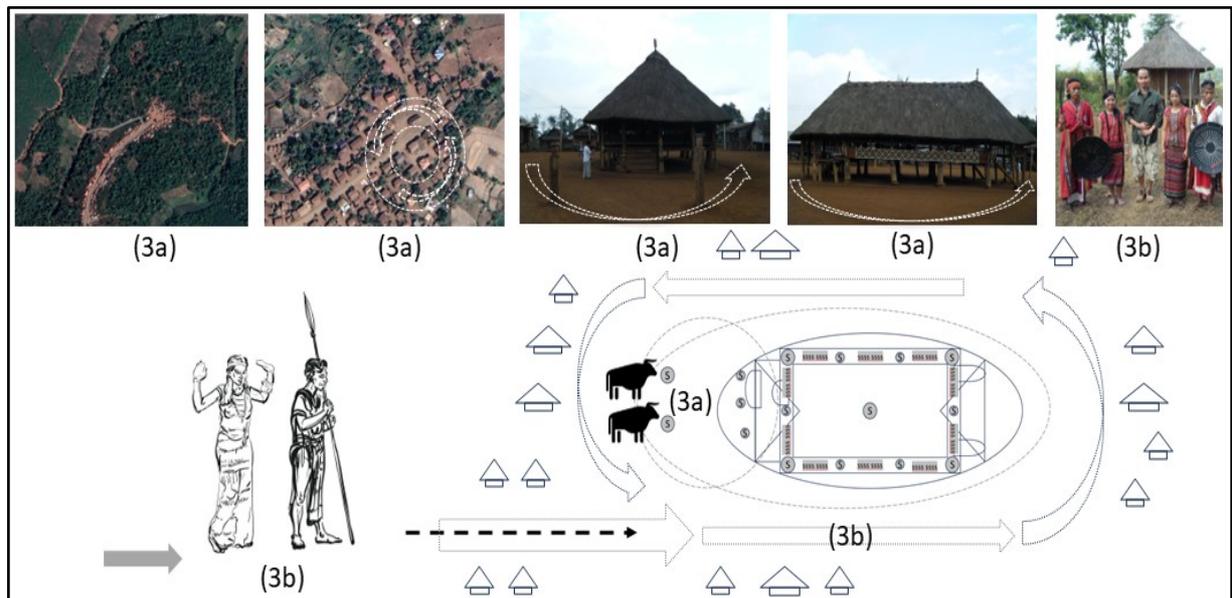
แบ่งแยกคนไปตามความสำคัญและศักยภาพ คนที่ฉลาดและเก่งถูกส่งไปอยู่ที่เวียดนามซึ่งเป็นแผ่นดินศูนย์กลางอำนาจ ในขณะที่คนธรรมดาซึ่งถูกเรียกว่าไม่มีค่า ต้องอยู่ตามหุบเขาและกลายเป็น “กะตุ” นิทานได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างคนเวียดนามและคนกะตุ โดยให้ภาพว่าคนเวียดนามมีฐานะดี ฉลาดหลักแหลม ทำงานเก่ง มีผู้นำที่ส่งมาจากผีฟ้า ในขณะที่คนกะตุต้องประสบความยากลำบาก มีหน้าที่แค่ทำไร่นา จึงชี้ให้เห็นถึงการจัดระเบียบทางสังคมและความเหลื่อมล้ำทางฐานะที่ถูกกำหนดจากพลังเหนือธรรมชาติ

5. สิ่งสำคัญในวิถีชีวิต แม้ว่าคนกะตุจะมีฐานะยากจนและต้องทำงานหนัก แต่ก็มีหลักยึดเหนี่ยวสำคัญประการหนึ่งที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคนคือ ความไม่ยึดติดกับเงินทอง โดยคนกะตุมองว่าตราบไต่ที่ยังมีข้าวกิน มีปลากิน มีเครื่องมือล่าสัตว์ พวกเขาก็พอใจกับวิถีชีวิตแบบนี้ โดยไม่ต้องการมีเงินอย่างคนเวียดนาม นิทานจึงสื่อเน้นย้ำว่าวิถีชีวิตที่เรียบง่ายผูกพันกับธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยหล่อเลี้ยงอัตลักษณ์ของชนเผ่ากะตุ แม้จะดูด้อยกว่าคนเมืองแต่ก็มีอิสรภาพในการดำรงชีพตามแบบฉบับของตน

นิทานเรื่อง “การสร้างโลก” ของชนเผ่ากะตุดำเนินไปจึงทำหน้าที่อธิบายกำเนิดของจักรวาลมนุษย์ และวัฒนธรรม อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นระเบียบทางสังคมโดยเฉพาะการจัดแบ่งชนชั้นระหว่างคนเวียดนามกับคนกะตุ รวมถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ผูกพันกับธรรมชาติของคนกะตุ การเล่า นิทานเรื่องนี้จึงเป็นการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม และอัตลักษณ์ของชนเผ่ากะตุผ่านกาลเวลา และทำหน้าที่ธำรงรักษาความเป็น “กะตุ” ให้ดำรงอยู่

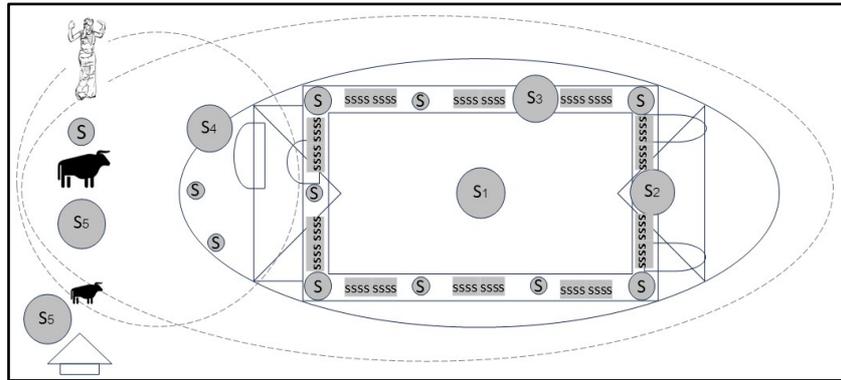
ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก เราสามารถเข้าใจความหมายเชิงลึกทางวัฒนธรรม และมิติทางจิตวิทยาของการแสดงออกทางคติชน ของชนเผ่ากะตู่ ดังที่ปรากฏในหอกวน ประติมากรรม และนิทานของพวกเขา การ

วิเคราะห์นี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาคติชนภายในบริบททางวัฒนธรรม และตระหนักถึงบทบาทของคติชนในการกำหนดและสะท้อนโลกทัศน์ อัตลักษณ์ และจิตสำนึกร่วมของชุมชน

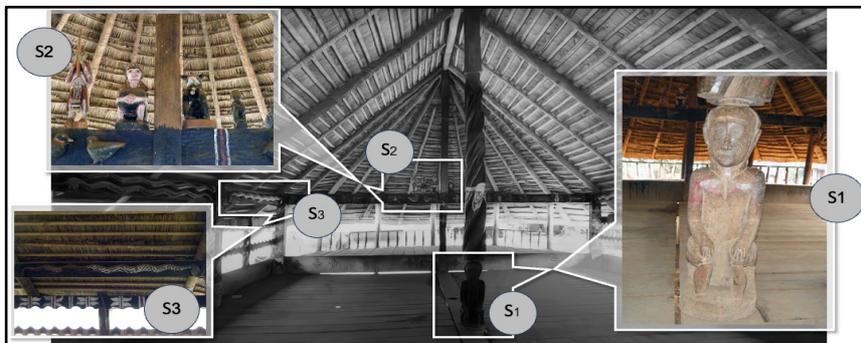
ภาพประกอบที่ 3 Sign สัญลักษณ์ในประติมากรรมเกิดจากการร่วมกันของ (3a) พื้นที่ ชุมชน (3b) ผู้คน และชนเผ่า ก่อให้เกิดการรับรู้ความหมายและสร้างพื้นที่พิธีกรรม signified เป็นความพยายามสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของชุมชนคนอพยพในพื้นที่ที่รัฐจัดสรร ผ่านการรื้อฟื้นความทรงจำร่วมด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ

Figure 3 The sign of sculpture come from the combination of (3a) space, community, (3b) people and tribe, creating a sense of meaning and creating a signified ritual space. It is an attempt to create a new identity for the immigrant community in the area. Allocated by the state through reviving memories together with various symbols.

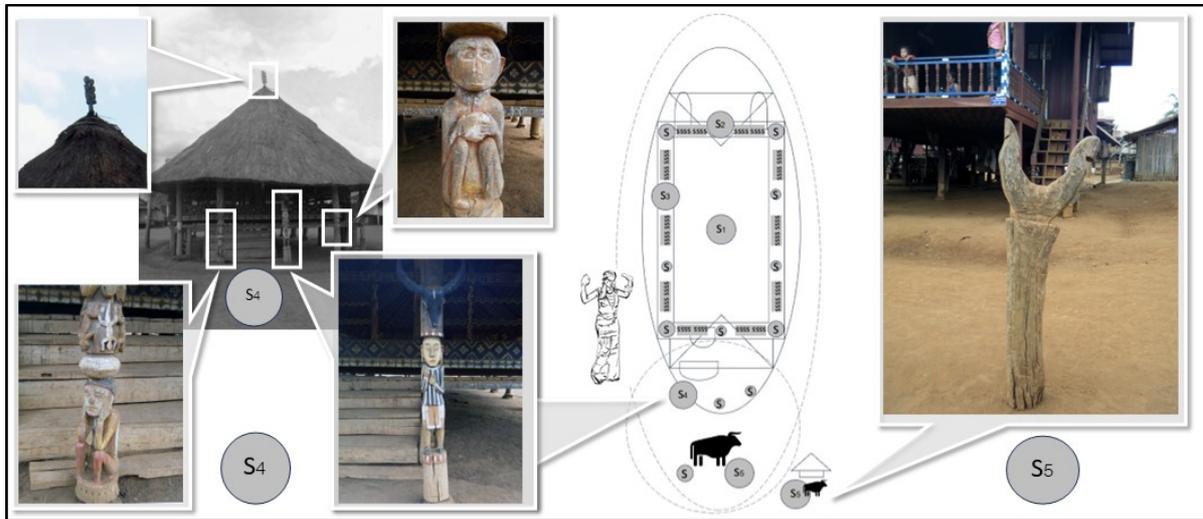
ภาพประกอบที่ 4 หอกวน พื้นที่กายภาพใช้ประชุมกลางชุมชน และพื้นที่นามธรรมเป็นศูนย์กลางพิธีกรรม (S) ที่ประติมากรรมตั้งอยู่ (---) พื้นที่พิธีกรรม แบงฮีต อัตลักษณ์ชนเผ่าในจิตใต้สำนึกแสดงผ่านสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงความเชื่อดั้งเดิม โดยสร้างพื้นที่พิธีกรรมให้สมาชิกในชุมชน

Figure 4 Hor Guan, the physical space used for Community meeting and the abstract space is the center of ritual. (S) Sculpture location, (---) "Pangheet" ritual space. Tribal identity in the subconscious is expressed through symbols that connect traditional beliefs by creating a ritual space for community members.

ภาพประกอบที่ 5 ประติมากรรมในหอกวนเผ่ากะตู่ บ้านกันดอนใหม่ S1 เจ้าก๊กเจ้าเหล่า ตัวแทนชนเผ่าและผู้มีฤทธิ์, S2 แม่ย่ากับหมาถึก ตัวแทนจินตนาการจากปรัมปรา, S3 งูประดับรอบหอกวน ตัวแทนความจริงในชีวิต เนื้อหาจากปรัมปราในงานประติมากรรมสร้างสำนึกร่วมและเอกลักษณ์ความเชื่อในวัฒนธรรมดั้งเดิม

Figure 5 Sculpture inside Hor Guan, Katu Tribe, Ban Kan Don Mai: S1: sculpture of the primogenitor tribal representative and preternatural person, S2: grandmother and the tough dog, representing the imagination from myth, S3: snakes adorn the swirling tower, representing reality in life. The mythological content of the sculpture creates a sense of collective identity and belief in traditional culture.

ภาพประกอบที่ 6 ประติมากรรมนอกหอกวนเผ่ากะตู่ บ้านกันดอนใหม่ ด้านหน้าเป็นพื้นที่พิธี “แปงฮีต” (S4) แสดงเอกลักษณ์ชนเผ่าที่ราบสูงและขุนเขาตอนกลางแม่น้ำโขง ตามความเชื่อเรื่องการจุติ มี (S5) ตะนอย เสาสูงแกะสลักรูปสัตว์ ตกแต่งไม้ไผ่ เป็นสัญลักษณ์ศูนย์รวมวิญญาณและป้องกันผีร้าย เนื้อหาจากคติชน

Figure 6 Sculpture outside Hor Guan, Katu tribe, Ban Kan Don Mai. The "Pang Heet" ceremonial area is in front. (S4) showing the identity of the hill tribes and the hill tribes of the Mekong River, according to beliefs about rebirth, (S5) Tanoi, a snake pole carved with animal figures decorated with bamboo, symbolizing the center of the spirit and protection from evil spirits. Information is derived from folklore.

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1.สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

Cobley, P. & Jansz, L. (2014) กล่าวใน *Introducing semiotics: A graphic guide* ว่า “หากคุณต้องการเข้าใจวัฒนธรรมร่วมสมัย คุณต้องเข้าใจสัญศาสตร์” สัญศาสตร์คือการศึกษาสัญลักษณ์และวิธีสร้าง ความหมายที่เป็นองค์ประกอบของพฤติกรรมสื่อสาร เป็นสาขาที่กว้างซึ่งครอบคลุมการวิเคราะห์ถึงวิธีการสร้างและทำความเข้าใจความหมายในรูปแบบ

ต่าง ๆ ของการสื่อสาร รวมถึงภาษา รูปภาพ ท่าทาง และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมอื่น ๆ สัญศาสตร์ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ (รูปแบบของสัญลักษณ์) และความหมาย (แนวคิดหรือความหมายที่เป็นตัวแทน) รวมถึงวิธีการตีความสัญญาณต่าง ๆ ภายในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งประติมากรรมชนเผ่าคือรูปสัญลักษณ์ เป็นผลรวมของรูปแบบที่มองเห็นด้วยสายตา

ปรากฏเป็นรูปทรง รูปร่าง โดยมีความหมายตามเนื้อหาที่ผู้คนใหม่สังคัมรับรู้ร่วมกัน คำถามสำคัญคือทำไมระบบความคิดความเชื่อเกี่ยวกับประติมากรรมนั้นจึงยังดำรงอยู่ได้ในปัจจุบันและเหตุใดจึงเป็นพื้นที่สาธารณะประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนล่าง ความแตกต่างระหว่างการดำรงอยู่ในอดีตและความหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน Petridis, C. (2022) กล่าวใน Whose Aesthetic? หรือสุนทรียศาสตร์ของใคร? ใครกำหนดว่ามันสวยหรือไม่สวย “emic perspective มุมมองของ Emic หมายถึงมุมมองของคนในหรือความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือชุมชนเฉพาะ มุ่งเน้นไปที่มุมมองความเชื่อค่านิยมและประสบการณ์ของผู้คนภายในวัฒนธรรมนั้น ให้มุมมองทางเลือกหรือชนพื้นเมืองในประเด็นต่าง ๆ เช่นความงามและความน่าเกลียดซึ่งเฉพาะเจาะจงสำหรับวัฒนธรรมที่กำลังศึกษาในบริบทของบทความวิจัยมุมมองของ emic ถูกนำมาใช้ในการประเมินและแสดงศิลปะของท้องถิ่นจากมุมมองของคนในชุมชนที่สร้างและสัมผัสกับศิลปะ”

การประยุกต์ใช้การวิพากษ์วิจารณ์หลังสมัยใหม่ในการวิเคราะห์ศิลปะชนเผ่านำเสนอมุมมองที่ลึกซึ้งซึ่งสามารถชื่นชมธรรมชาติที่หลากหลายของสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ ประการแรก ความกังขาของลัทธิหลังสมัยใหม่ที่มีต่อความปรารถนาที่หวงคิดถึง ทำลายความโรแมนติกของศิลปะชนเผ่า โดยเป็นเพียงการเป็น

ตัวแทนของอดีตที่บริสุทธิ์และมิได้ถูกแตะต้อง มุมมองนี้กระตุ้นให้มีการตรวจสอบผลงานศิลปะอย่างลึกซึ้ง โดยไม่เพียงแต่ยอมรับถึงความสำคัญด้านสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพลวัตทางสังคมที่ซับซ้อน โครงสร้างอำนาจและความไม่เท่าเทียมกันที่อาจเกิดขึ้นที่ฝังอยู่ในต้นกำเนิดของงานศิลปะเหล่านั้น ด้วยการรู้หรือโครงสร้างการเล่าเรื่องในอดีต เราจึงสามารถค้นพบเรื่องราวที่เหมาะสมยิ่งขึ้นของชุมชนชนเผ่า โดยตระหนักถึงการต่อสู้และความยืดหยุ่นของกลุ่มชายขอบ และหลีกเลี่ยงมุมมองประวัติศาสตร์ของพวกเขาที่เกินจริงหรือโรแมนติก (Hill, W., 2015)

นอกจากนี้การวิพากษ์วิจารณ์ของลัทธิหลังสมัยใหม่เกี่ยวกับการเล่าเรื่องที่ยิ่งใหญ่ และวิพากษ์การแยกส่วนและความหลากหลายนั้นตรงข้ามกับความหลากหลายของศิลปะชนเผ่า กรอบทางทฤษฎีนี้ทำลายแนวคิดของการตีความผลงานศิลปะชนเผ่าที่เป็นตัวบทที่โดดเดี่ยว โดยสนับสนุนให้รับรู้ถึงเสียง ประสบการณ์ และการตีความอันมากมายที่มีอยู่ในการแสดงออกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ การตั้งคำถามถึงความถูกต้องและความคิดริเริ่มในลัทธิหลังสมัยใหม่เป็นการเปิดประตูสู่การมีส่วนร่วมที่มีพลวัตมากขึ้นกับศิลปะชนเผ่า โดยจุดสนใจเปลี่ยนจากการแสวงหารูปแบบที่เป็นตำนานและบริสุทธิ์ ไปสู่การทำความเข้าใจงานศิลปะเหล่านี้ว่ามีชีวิต มีการพัฒนาสิ่งหนึ่งซึ่งถูกล่อ

หลอมจากจุดตัดทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย บริบททางประวัติศาสตร์ และ มุมมองของแต่ละบุคคล แนวทางนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มคุณค่าให้กับศิลปะชนเผ่าเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความเข้าใจที่ครอบคลุมมากขึ้น ให้ความเคารพ และรับรู้ตามบริบทเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการนำเสนอเป็นภาพตัวแทน

การศึกษาประติมากรรมชนเผ่ากะตู่ บ้านกันดอนใหม่ แขวงเซกอง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนใต้ ผ่านกรอบแนวคิดสัญวิทยา และ คติชนวิทยา ทำให้เห็นบทบาทและความสำคัญของประติมากรรมในฐานะตัวกลางทางวัฒนธรรมที่ใช้ในการสื่อสารคติความเชื่อ เรื่องเล่า และอัตลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ “การสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยด้วยกระบวนการทางมานุษยวิทยา” (Schneider, A., & Wright, C., 2020) ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของชุมชนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคม “คติชนของวัฒนธรรมท้องถิ่นคือสิ่งที่ผลักดันศิลปะร่วมสมัยมาตลอด” (Hill, W., 2015) โดยสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. การวิเคราะห์สัญยะในประติมากรรมชนเผ่ากะตู่ พบว่ารูปสัญยะ (signifier) ที่ปรากฏได้แก่ รูปแกะสลักคน สัตว์ และสิ่งของต่าง ๆ มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความหมายสัญยะ (signified) ที่คนในชุมชนกำหนดให้กับรูปสลักแต่ละชิ้นโดยมีที่มาจากคติชนความเชื่อดั้งเดิมของชาว

กะตู่ เช่น ตำนานการกำเนิดโลก เรื่องเล่าของบรรพบุรุษ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์และระบบคุณค่าร่วมกันของชุมชน (Dundes, A., 1966) อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญยะและความหมายสัญยะนั้นมีลักษณะตามอำเภอใจ ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว แต่สามารถถูกสร้างและตีความใหม่ได้ตามประสบการณ์เฉพาะของปัจเจกชนและชุมชน (Saussure, F. de, & Baskin, W. (Trans.), 2011) ความหมายจึงมีความเป็นพลวัตและยืดหยุ่นตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

2. นอกจากจะทำหน้าที่ในการสื่อสารคติชนความเชื่อแล้ว ประติมากรรมชนเผ่ากะตู่ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างและธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวกะตู่อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากความพยายามของชุมชนในการรักษาแบบสถาปัตยกรรมและประติมากรรมดั้งเดิมเอาไว้ รวมถึงการฟื้นฟูพิธีกรรมโบราณ และการเล่าขานนิทานปรัมปราที่เกี่ยวข้องกับบรรพบุรุษของตนซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการทำหน้าที่ในการยืนยันความเป็นกะตู่และสร้างความภาคภูมิใจให้กับรากเหง้าทางวัฒนธรรมของชุมชน ท่ามกลางความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตในปัจจุบันของชุมชน (Forsyth, T., & Michaud, J., 2011)

3. ข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับแนวคิดหลังสมัยใหม่ที่มีความสำคัญกับการยอมรับมุมมองที่มีความหลากหลาย ความขัดแย้ง และความไม่แน่นอนในบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Lyotard, J. F., 1984) การตั้งคำถามต่อเรื่องเล่าอันยิ่งใหญ่ที่มองข้ามเสียงของผู้คนกลุ่มชายขอบนั้น จะนำไปสู่ความเข้าใจในพลวัตและความซับซ้อนของสังคมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับการตีความทางวัฒนธรรมว่าไม่จำเป็นต้องมีลักษณะคงที่ตลอดไปซึ่งสะท้อนจุดยืนของลัทธิหลังสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี (Petridis, C., 2022)

4. ในแง่ของการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยนั้น การศึกษาชิ้นนี้ได้เสนอแนวทางที่น่าสนใจในการเชื่อมโยงประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองเข้ากับมรดกทางศิลปะดั้งเดิมของชนเผ่าโดยใช้วิธีการตีความสัญญาและปรับเปลี่ยนความหมาย ให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันผ่านกระบวนการทัศนวิพากษ์ของลัทธิหลังสมัยใหม่ ที่มุ่งมองหาช่องว่างและประเด็นคำถามใหม่ ๆ จากตำนานและเรื่องเล่าอันเก่าแก่ (Cobley, P. & Jansz, L., 2014) ศิลปะจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนถึงอัตลักษณ์ที่มีความหลากหลายและซับซ้อน ตลอดจนจนสร้างการรับรู้และยอมรับในความแตกต่างที่เท่าเทียมกันทาง

วัฒนธรรม นอกจากนี้ ศิลปะยังช่วยเปิดพื้นที่ให้ผู้คนต่างกลุ่มได้เข้ามาเจรจาต่อรอง เพื่อนิยามความหมายใหม่ทางสังคมอีกด้วย (Schneider, A., & Wright, C., 2020)

5. การศึกษาในครั้งนี้ช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ทั้งในเชิงทฤษฎีและวิธีวิทยา ในแง่ของการนำเอาแนวคิดสัญศาสตร์และคติชนวิทยามาประยุกต์ใช้ในการทำความเข้าใจศิลปะชนเผ่าภายใต้บริบทเฉพาะถิ่นโดยที่ความรู้ที่ได้นั้นไม่เพียงแต่จะช่วยอธิบายถึงกระบวนการสร้างและสืบทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น แต่ยังสามารถชี้ให้เห็นถึงพลวัตและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในงานศิลปะของชนเผ่าอันเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชน ชุมชน และสังคมในภาพกว้างได้อีกด้วย

6. การนำองค์ความรู้ดั้งเดิมเหล่านี้มาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยนั้น ก็เปรียบเสมือนกับความพยายามที่จะทำความเข้าใจและเชื่อมโยงอดีตเข้ากับปัจจุบัน ผ่านการตั้งคำถามที่ท้าทาย และการให้ความหมายใหม่แก่สิ่งที่เคยคุ้นเคยมาก่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนสอดคล้องกับมุมมองของลัทธิหลังสมัยใหม่ ที่ปฏิเสธการมองโลกแบบขาวกับดำหรือการยึดติดอยู่กับเรื่องเล่าหรือสัจธรรมชุดใดชุดหนึ่ง แต่เชื่อมั่นในพลังสร้างสรรค์ของปัจเจกชนที่จะตีความและนำเสนอทางเลือกที่มีความหลากหลายสำหรับทั้งปัจจุบันและอนาคต (Petridis, C., 2022)

ภาพประกอบที่ 7 แนวคิดสัญศาสตร์ที่พัฒนาโดย Ferdinand de Saussure (1857 – 1913)

Figure 7 Semiotics as conceived by Ferdinand de Saussure. (1857 – 1913)

การศึกษาประติมากรรมชนเผ่ากะตุใน ครั้งนี้จึงไม่ใช่เพียงการสำรวจและอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรมเท่านั้น หากยังมีส่วนสำคัญในการ สร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนทางความคิดและจินตนาการ สำหรับปัจเจกบุคคลและชุมชนในยุคสมัยใหม่ ด้วยการเสนอมุมมองใหม่ที่ตระหนักถึงพลวัตและ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ประติมากรรมชนเผ่ากะตุกับประติมากรรมของชน เผ่าอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อทำความเข้าใจ ความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรม รวมถึงการปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนทาง ศิลปะระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ควร ให้ความสำคัญกับมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ และ ประเด็นเรื่องเพศสภาพมากขึ้น เพื่อทำความเข้าใจ พลวัตและการเปลี่ยนแปลงของศิลปะชนเผ่า ในบริบทที่กว้างขึ้นและรอบด้านมากขึ้น

2. ควรส่งเสริมการวิจัยและสร้างสรรค์ ผลงาน ศิลปะ แบบ สหวิทยาการ (interdisciplinary) โดยบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี

การเปลี่ยนผ่านอย่างไม่รู้จบของศิลปะและ วัฒนธรรม รวมถึงความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันซึ่ง กันและกันของความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงและความไม่ แน่นนอนของสังคมร่วมสมัย

และวิธีการศึกษาจากหลากหลายสาขา เพื่อสร้าง องค์ความรู้ใหม่ที่มีมิติกว้างขวางและลึกซึ้ง ตลอดจนพัฒนานวัตกรรมและแนวทางสร้างสรรค์ ที่หลากหลายในการนำเสนอ ทัศนศิลป์ และสื่อสาร คุณค่าของศิลปะชนเผ่าสู่สังคมวงกว้าง

3. การศึกษาประติมากรรมชนเผ่ากะตุใน ครั้งนี้ไม่ได้เป็นเพียงการสำรวจและอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรมเท่านั้น หากยังมีส่วนสำคัญในการ สร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนทางความคิดและจินตนาการ ให้กับปัจเจกชนและชุมชนในยุคสมัยใหม่ โดยการ นำเสนอมุมมองที่ตระหนักถึงพลวัตและการเปลี่ยน ผ่านอย่างไม่หยุดนิ่งของศิลปะและวัฒนธรรม

ตลอดจนความเชื่อมโยงและการเกี่ยวพันซึ่งกันและกันของความหลากหลายทางความคิดสร้างสรรค์ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนของสังคมร่วมสมัย ซึ่งเป็นสิ่งที่นักศึกษา นักวิชาการ และศิลปินในปัจจุบันควรให้

ความสนใจและใส่ใจ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้มีความคุณค่าต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบคุณคุณอาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจารย์หลักสูตรวัฒนธรรมศิลปกรรมและการออกแบบ นักศึกษา เจ้าหน้าที่ทุกท่าน โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นิยมวงศ์พงษ์คำ และ ศาสตราจารย์วิโชค มุกตามณี ที่

ให้ความเมตตาตลอด ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพงศ์ พรหมพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัญ ชัยประทุม ดร.มัธยัส จันบุตดี และอาจารย์ทรงไชย บัวชุม ที่ให้ความช่วยเหลือข้อมูลและด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

บัญชา ควรสมาคม. (2565). ประติมากรรมชนเผ่า
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ตอนล่าง: กระบวนการวิเคราะห์และ
สร้างสรรค์ประติมากรรมร่วมสมัย. การ
ประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ
ศิลปกรรมวิจัยประจำปี 2565 (FAR8)
“ศิลป์ทำเวลา เวลาทำศิลป์” The
Future of Arts : The Challenges
of Artists (216-231). ขอนแก่น : คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุปรานค์ จันทวานิช. (2565). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
Abraham, C. (2021). Toppled Monuments
and Black Lives Matter: Race,
gender, and decolonization in the
public space. An interview with
Charmaine A. Nelson. **Atlantis**.
42(1) : 1-17.

- Borysovych, O. V., Chaiuk, T. A., & Karpova, K. S. (2020). Black lives matter: Race discourse and the semiotics of history reconstruction. **Journal of History Culture and Art Research**. 9(3) : 325-340.
- Cobley, P. & Jansz, L. (2014). **Introducing semiotics: A graphic guide**. London : Icon Books Ltd.
- Dundes, A. (1966). The American concept of folklore. **Journal of the Folklore Institute**. 3(3): 226-249.
- Forsyth, T., & Michaud, J. (2011). Rethinking the Relationships between Livelihoods and Ethnicity. **Moving mountains: Ethnicity and livelihoods in highland China, Vietnam, and Laos**. Vancouver : UBC Press.
- Hill, W. (2015). **How folklore shaped modern art: a post-critical history of aesthetics**. New York : Routledge, Taylor & Francis Group.
- Kuonsama khom, B. (2023). Southern Laos People's Democratic Republic Tribal Sculptures: The Influence of Social and Economic Change on the Inheritance., Process and Cultural Significance. **Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology**. 44(5) : 1640-1654.
- Liotard, J. F. (1984). **The postmodern condition: A report on knowledge (Vol. 10)**. Minneapolis : University of Minnesota Press.
- Petridis, C. et.al. (2022). **The Language of Beauty in African Art**. Chicago : The Art Institute of Chicago.
- Rigg, J. (2020). **Rural development in Southeast Asia: Dispossession, accumulation, and persistence**. Cambridge : Cambridge University Press.
- Saussure, F. de, & Baskin, W. (Trans.). (2011). **Course in General Linguistics**. New York : Columbia University Press. (Original work published 1916).
- Schneider, A., & Wright, C. (Eds.). (2020). **Contemporary art and anthropology**. London : Routledge, Taylor & Francis Group.
- Turner, C. (2004). **Art and social change: Contemporary art in Asia and the Pacific**. Canberra : Pandanus Books.